

Miljøverndepartementet
Postboks 8013
0030 OSLO
e-post: postmottak@md.dep.no

Vår ref.: 10888 / TVE/Pål Prestrud
MD 2011

Deres ref.: 200804249

Dato: 25.03.11

Denne høringen er kun sendt som fil til postmottak@md.dep.no og er ikke sendt per post.

Høringsuttalelse fra CICERO Senter for klimaforskning NOU 2010:10 Tilpassing til eit klima i endring

Denne uttalelsen vil først og fremst kommentere i hvilken grad utvalget har lyktes med å gi økt kunnskap og råd til myndighetene og andre, sett i lys av hva vi vet om hvordan klimaet forventes å endre seg, og hva som i dag peker seg ut som utfordringer med å få gjennomført nødvendige endringer. Vi legger hovedvekten på de delene av utredningen som handler om samfunn og forvaltning.

Utvalget har hatt en formidabel utfordring med å være konkrete i sin omtale av problemer og forslag til tiltak. Kunnskapen om virkninger av klimaendringer i Norge er i dag begrenset, svært fragmentert og beheftet med betydelig usikkerhet. Det er derfor vanskelig å tilegne seg en oversikt over hva klimaendringer kan komme til å bety for Norge, og det knytter seg en lang rekke uavklarte spørsmål til hvordan man skal forholde seg endringer som tross alt ligger ganske langt fram i tid. Et innspill fra et offentlig utvalg om hvilke spørsmål som bør avklares, og hvilke oppgaver som må prioriteres for å legge en god strategi for klimatilpassing hadde vært svært velkomment, men vi er klar over vanskelighetene med å få det til.

Utredningen slik den er setter søkelyset på en rekke viktige faktorer, og den er godt skrevet og lett å finne fram i. Imidlertid kunne utvalget i enda større grad bidratt til å avklare problemstillingene over. Kanskje fikk utvalget et oppdrag som var for lite avgrenset.

Vi vil her gå gjennom noen momenter som vi skulle ønske et større fokus på i utredningen:

- Det hadde vært naturlig å innlede med at det tross alt er mange beslutninger kan tas uten at man legger forventninger om klimaendringer til grunn, og at det finnes noen relativt få områder der slike forventninger kan få betydning for hva vi kan gjøre i dag. NOU-en har til en viss grad gjort dette ved å fokusere på overvann, havnivåstigning og arealplanlegging, mens det hadde vært på sin plass med en mer utfyllende behandling av naturulykker.
- Vi savner en kritisk gjennomgang av ansvarsforhold og roller i en overordnet strategi for klimatilpassing. Når nesten alle konklusjoner og tilrådninger fra utvalget baserer seg på eksisterende institusjonelle rammer og ulike instansers nåværende roller, blir de lite

konkrete. I de endelige anbefalingene i kap. 16 går ord som “styrke”, “utvikle”, “vurdere”, “gjennomføre” og ”utnytte” igjen, og de knyttes til institusjoner, rutiner og pålegg av i dag. Vi frykter at resultatet kan bli mer og dyrere administrasjon uten at problemene man står overfor blir mindre. Utvalget mente at tilpasning bør integreres på alle samfunnsnivå og ikke legges til nye institusjoner, men videre arbeid bør se nærmere på om dette faktisk er den beste løsningen.

- Et hovedproblem med kunnskapen om virkninger av klimaendringer og de utfordringene vi står overfor, er et stort antall undersøkelser og analyser som er gjort uavhengig av hverandre. Utredningen lider også under dette. Vi savner en beskrivelse av helheten, og det er ikke alltid konsistens mellom behandling av samme tema i ulike deler av utredningen.
- I omtalen av virkninger på naturmiljø trekkes det generelle konklusjoner som det kan være vanskelig å se poenget med å framheve, mens avviket fra de generelle trekkene kan være vel så viktige. For eksempel hevdes det at arter med lang generasjonstid har vanskeligere for å tilpasse seg raske endringer. I mange tilfeller er det imidlertid generalister versus spesialister når det gjelder mattilgang som skiller sårbare fra ikke sårbare arter.
- Vi stiller spørsmål ved utvalgets syn på hva slags kunnskap man trenger for å utvikle en nasjonal tilpasningsstrategi. Utredningen knytter i kapittel 12 sårbarhet nesten utelukkende til fysiske og tekniske forhold. I omtalen av naturulykker i kapittel 16 får man inntrykk av at bedre risikokartlegging er det viktigste tilpasningstiltaket på dette området. Slik teknisk kunnskap er viktig, men det utgjør bare en liten del av et beslutningsgrunnlag. Vi kunne ønske oss et større fokus på atferd og hvilke faktorer som eventuelt hindrer beslutningstakere i å gjøre det man bør gjøre. Dette er et felt der vi trenger mer kunnskap.
- I Kapittel 11 drøftes tilpasningsbehov og sårbarhet. Her kan vi lese to sider om ”lokalsamfunn”, fem sider om samiske samfunn, med hovedvekt på reindrift, og fire sider om det internasjonale samfunnet. Samer står i en spesiell situasjon, og det er mange land som har langt større utfordringer enn man har i lokalsamfunn i Norge, men vi har vanskelig for å forstå at utvalget ikke har funnet flere utfordringer i det om her kalles lokalsamfunn enn det som framgår i dette kapitlet. På den andre siden bad ikke mandatet om fokus på lokalsamfunn. Dette er et felt som bør få mer oppmerksomhet i senere arbeider.
- Utvalget tilrår en styrking av planleggingsarbeidet i kapittel 16.1. Arealplanlegging, havnivåstigning og overvannsproblematikk omtales. Vi er enige i at dette er områder man må rette et søkelys mot, men spør oss hva utvalget mener om andre utfordringer. Vi legger spesielt merke til at den norske naturskadeordningen knapt nevnes. Det finnes forholdsvis mye kunnskap om uheldige sider ved naturskadeordninger både fra Norge og fra utlandet, som gir klare indikasjoner på at vi her står overfor betydelige utfordringer dersom klimaendringer medfører økt hyppighet av storm-skader, flom og skred.
- En hovedutfordring med å utforme tilpasningsstrategier er spørsmålet om hvordan man skal håndtere usikkerhet og risiko. Dette er et spørsmål vi trenger mer oppmerksomhet om, men er i liten grad behandlet av utvalget. I omtalen av rammer for tilpasning og lærdommer fra andre land annonseres en nærmere behandling av usikkerhet i kapittel 19, som ikke finnes. Kapittel 16.2 tar opp usikkerhet, men på en så generell måte at det er vanskelig å forstå hvordan dette kan brukes som grunnlag for å utforme en strategi

for samfunnet. På dette området vet man mye mer enn det som kommer til uttrykk i utredningen.

- Utilstrekkelig tilpasning eller feiltilpasning kan svært ofte spores til manglende eller gale incentiver. Det er derfor grunn til å tro at gode incentivordninger, som for eksempel økonomiske incentiver, vil kunne spille en helt avgjørende rolle i en strategi for tilpasning. Vi kunne ønsket oss en bredere drøfting av dette i utredningen.

Oppsummeringsvis mener vi at utredningen har noen mangler, men at den også peker på en hel del viktige momenter som man kan ta med seg videre. Utvalget peker på at forskjellige aktører står overfor ulike utfordringer, og at politikken må ta høyde for dette, for eksempel ved å betinge støtte til tiltak. Utvalget har også pekt på den utfordringen som ligger i vedlikeholdsetterslepet i norsk infrastruktur, som kan bidra til å øke kostnadene ved klimaendringer betydelig. Utredningen gir imidlertid et bilde på hvor uoversiktlig kunnskapen om klimaendringer i Norge er, og den illustrerer de mange spørsmål som knytter seg til bruken av den. Det gjør det vanskelig å få til en bedre avklaring av ansvarsforhold og roller, som vi tror er avgjørende for å få til god klimatilpasning. Generelt tror vi at en prinsipiell drøfting av hva formålet med en tilpasningsstrategi skal være ville gitt grunnlag for å stramme inn stoffet. Det ville gjort det lettere å se omtalen av de ulike delene i sammenheng. Detaljer som nå omtales er likevel behørig dekket i utredningens underlagsmateriale.

Med hilsen

CICERO Senter for klimaforskning

Pål Prestrud
Direktør